

a JELI Arborétum

A Jeli Arborétum

A természettel bármikor és szinte bárhol találkozhatunk. Sétálhatunk tóparton, erdőben vagy rétek sokszínű virágai között. Élvezhetjük a pillanatot, amivel az adott táj megajándékoz bennünket.

Az arborétumban tett séták teljesen mások. Egymástól kis távolságra helyezkednek el különböző növényfajta-összetevők, néha növényritkaságok, melyeket csupán hosszú fáradságos utazások árán tudnánk megcsodálni valódi élőhelyükön. A különbözőségek ellenére mégsem egy széteső zöld mozaikot látunk, hanem illeszkedő egységeket, amelyek képesek egymásba fonódni, egymáshoz alkalmazkodni. Ez az egység hozza létre a kertek varázsát, amely olyan erős, hogy lelkiállapotunkat, gondolataink tisztaságát, szabadságérzetünket képes befolyásolni. A kert harmóniája éles tükre a kertépítő lelkületének, akaratának és céljainak.

A Jeli Arborétumot 1922-ben kezdte kialakítani gróf Ambrózy-Migazzi István. Figyelembe vette a talajszerkezeten kívül a szubalpin és a mediterrán hatás együttes jelenlétét, amely esetenként az örökzöld lomblevelűek túlélésének záloga. A páras, szűrt napfényű környezet kialakításához több tucat fenyőfélék, tuják, tiszafák, babérmeggyet, buxusok, madárbirsek és borbolya félék tömegét ültette el. A sétákat páfrányokkal, nárciszokkal, liliomokkal szegélyezte.

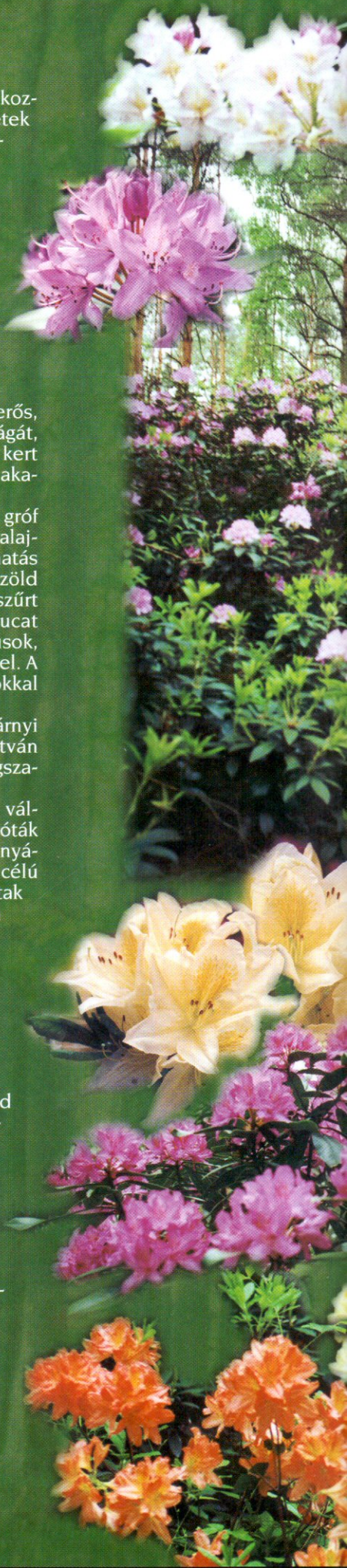
Az egy évtizednyi munka, a megépített öthektáryi csoda, továbbfejlődése Ambrózy-Migazzi István 1933-ban bekövetkezett korai halálával megszakadt.

A hatvanas évek erdészpolitikája szerencsére változást hozott a haldokló kert életébe. Az egzoták telepítése újraindult és az eredeti állapotok irányába haladt. Az arborétum többi részén kísérleti célú telepítések történtek. Tájkörzeteket alakítottak ki, amelyek bemutatják Kína, Japán, Amerika, a Kaukázus és a Balkán, hazánk földrajzi szélességével és domborzatával megegyező területeinek erdőársulásait.

A hetvenes évektől neves erdészek és botanikusok egész sora dolgozott az arborétum fejlesztésén, melynek eredményeképpen napjainkra a fenyőfélék száma meghaladja az ötvenet. A nyírgyűjtemény 39 különböző fajtáján kívül számos lombos fajfaj örökzöld és lombhullató cserje is fellelhető. Megtalálható még a lágyszárú hagymás, hagymagumós és gyöktörzsű növények 100-nál több faja is. Sétautak, esőházak épültek, padok és útbaigazító táblák kerültek kihelyezésre. A Jeli Arborétum területe 107 hektárra növekedett. A kertépítő munkák napjainkban is folytatódnak.

A legtöbb látogatót a havasszépe (rhododendron) tömeges virágzása vonzza. Május és június hónapokban a kert virágruhába öltözik. A nagy mennyiségű virág, változatos színeivel és bódító illatával ejti ámulatba a látogatókat. A Vasi-Hegyhát gyöngyszemét a tavaszi virágzás tette Európán is túljutó hírűvé.

A kert teljes megismerésében a bejáratnál megvásárolható ismeretterjesztő füzet nyújt segítséget.

Ambrózy-Migazzi István

Ambrózy Lajos báró az 1866-os porosz háborúban, szerzett sérüléseit, miután a hazai kúrák sikertelenek voltak, Nizzában kényszerült gyógykezeltetni. Itt ismerkedett meg Erdődy Agatheval, gróf Erdődy István harmadik leányával. A szerelem nizzai eljegyzésbe, majd Magyarországon kötött házasságba teljesedett ki. Nizzába visszatérve, 1869. március 5-én született meg István fiuk. Egy év múltával a nászajándékba kapott Vas megyei birtokra Tanára (jelenleg Tanakajd) költöznek. István gyermekéveit, több mint egy évtizedet tölt itt. A természet iránti érdeklődésével már itt kitűnik. Tizenkét éves korában szülei bécsi középiskolát választanak számára. Így került Ambrózy István a Theresianumba, ahol szintén a botanika iránti érdeklődése a domináns. Érettségi vizsgáit és katonaevet letudva, európai utazásba kezd. Ismereteit a louvaini egyetemen bővíti. Bejárja Belgiumot és Hollandiát, kirándul Párizsba és Londonba. Útinaplójában összeveti a tapasztaltakat a hazai viszonyokkal. A modern dolgok átvétele, azok hazai alkalmazása foglalkoztatja.

Újabb, hosszabb utat tervez. 1891-ben Bécsből indul, első állomása a Genfi-tó melletti kisváros Ouchy. Itt találkozik első ízben az örökzöld lomblevelűek tömegével. Ez az életközösség amely mindig is érdekelte, amelyben később az alkotói tevékenysége kiteljesedik. Megfigyeli ezt a sajátos flórát, kutatja tulajdonságait és közben a magyarországi honosításának esélyeit latolgatja. Szintén az örökzöldek vonzzák Svájcban Marseillbe, majd Nizzába utazik. Onnan Algírba majd Tangerbe hajózik. A kontinensre visszatérve végigjárja Spanyolországot és Franciaországot. A körutazás végére a szándékból szilárd elhatározássá érett a gondolat, hogy hazájában Magyarországon is sikeres lehet a lombos örökzöldek telepítése.

1892 nyarán a Tátrában megismerkedik Migazzi Antónia grófnővel. A szerelem még az évben házassággá érkezik. Felesége, valamint annak családja iránti tiszteletből felveszi a Migazzi nevet az Ambrózy mellé. Nászútjukon végigjárták azokat a helyeket, amelyek a kertépítő tervhez inspirációt adtak. Így az ifjú feleség is részese, társa lett a megvalósításban. Kézenfekvő volt, hogy a feleség malonyai (felvidéki Bars megyében található) birtokán lásson hozzá nagyszabású tervének kivitelezéséhez. A malonyai kertet hatszáz olyan fajjal telepíti, aminek azelőtt még csak nyomai sem voltak a környéken. Huszonkét év munkájával gyönyörű arborétumot varázsolt az eredetileg tölgyes-cseres erdő helyére.

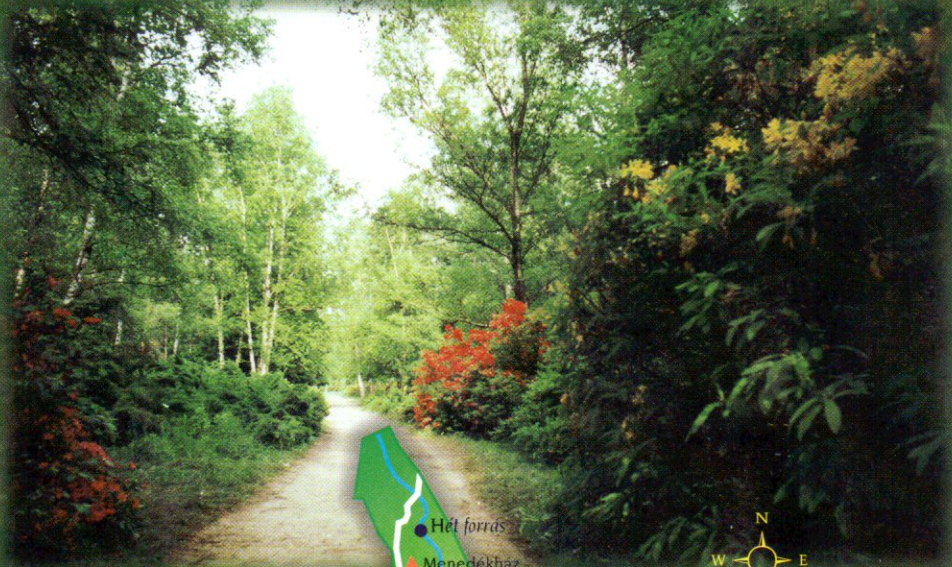
1914 karácsonyán Tanára utazik, elhunyt édesanyja temetésére. A visszatérését a trianoni határmódosítások megakadályozzák. Örökre elszakították a malonyai kertetől. A Csehszlovák területre került arborétumot, nemzeti identitásra hivatkozva nem óhajtotta többé látni.

Munkáját Tanán folytatja, ahol kedvenc növényeinek szaporításával, a kastélykert átalakításával és tervek szövögetésével gyógyítja lelki sebeit.

Jeli Háláson akácok legeltető erdőt vásárol. 1922-ben a malonyai tapasztalatok felhasználásával újból kertépítésbe kezd. A talajszerkezetek a csapadékviszonyok a Kemeneshát különleges klímája, a Malonyainál lényegesen jobb adottságokat mutatnak.

Tíz év munkájával, újfent öt hektárnyi telepített gyűjteménnyel büszkélkedhetett. Megvalósulatlan terveit hátrahagyva 1933-ban elragadta a halál.

Nyugvóhelyéül Jeli Hálást választotta az arborétum melletti részen, ahol kriptáján ma is olvasható jelmondata „Semper vireo”- Örökké zöldellek.

Turisztikai információk

Megközelítés:

A 8-as főútról Kámnál a táblával jelzett helyen és irányba kell letérni a 3.6 km-es szilárd borkolatú útra.

Parkolás:

Egésznap árnyékos, nem őrzött parkolóban. Buszok részére külön parkoló.

Vendéglátás: A bejáratnál szemben büfé üzemel.

Étterem: Vasváron, Alsóújlakon

Szállás: Vasváron, Alsóújlakon, Mikosszéplakon, Győr váron, Oszkón, Gersekaráton, Csipkerekén

Látogatási idő: 8.00 - 17.00 óráig
április 1- 30. szombat, vasárnap
május 1- 30. minden nap
július 1 - szeptember 30. szombat, vasárnap

Az arborétum a Szombathelyi Erdészeti Rt. (9700 Szombathely, Zanati út 26. Pf. 399 Tel.: 94/329-977 - www.szherdeszet.hu) kezelésében áll, közelebbről a Vasvár Erdészeti Igazgatóság (9800 Vasvár, Petőfi S. u. 80. Tel.: 94/572-060) területéhez tartozik.

Kiadja a Vasi-Hegyhát Területfejlesztési Önkormányzati Társulás
9800 Vasvár, Alkotmány út 1. Tel.: (94) 573-203 Fax: (94) 573-204 E-mail: vhegyhat@axelero.hu